

Халқ сўзи

Ўзбекистон – келажаги буюк давлат

2024 ЙИЛ — ЁШЛАР ВА БИЗНЕСНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган ● WWW.XS.UZ ● E-mail: Info@xs.uz ● 2024 йил 5 октябрь, № 204 (8827) Шанба

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ ВА БАНДЛИК СОҲАСИДА ДАВЛАТ СИЁСАТИ ТАКОМИЛЛАШТИРИЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти «Камбағалликни қисқартириш ва бандлик соҳасида давлат сиёсатини такомиллаштириш ва самарадорликни ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорни имзолади

Мамлакатимизда инсон ресурсларини ривожлантириш орқали ички ва ташқи меҳнат бозорини ислоҳ қилиш, камбағалликни қисқартириш учун бандликнинг прогрессив шаклларини татбиқ этиш, соҳада кўрсатилаётган хизматлар сифатини янада ошириш ҳамда халқаро стандартлар асосида муносиб меҳнат тамойилларини кенг жорий қилиш чора-тадбирлари амалга оширилмоқда.

Мазкур чора-тадбирлар изчиллигини таъминлаш мақсадида қабул қилинган қарорга мувофиқ қуйидагилар назарда тутилган.

Биринчидан, Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлигининг (кейинги ўринларда — Вазирлик) бевосита маҳаллаларда ишлаш тизими жорий этилмоқда. Хусусан:

Маҳаллабай ишлаш ва тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлигига ўтказилмоқда ҳамда вазирликнинг ҳудудий бўлинмаларида “лойиҳавий ёндашув” тамойили асосида иш ташкил этилиб ходимлар аҳоли ва тадбиркорлар билан бевосита ишловчи лойиҳа гуруҳларига (фронт офис) ва бўлинма умумий фаолиятини таҳлил қилувчи гуруҳларга (бэк офис) бўлинади.

Вазирликнинг туман бўлимлари, туман ҳокимлиги ҳамда МФЙ ўртасида маҳаллаларда камбағалликни қисқартириш бўйича уч томонлама “маҳалла шартнома”лари тузилади. Бунда ушбу шартномада Вазирлик туман бўлими ва ҳокимият — инфратузилмани яхшилаш, аҳолининг даромад манбаини оширишга шароит яратишга, маҳалла раиси — аҳолини ишга жалб қилиш, ҳудудини ободонлаштириш, жиноятчиликни камайтириш каби вазифаларга масъул бўлади.

Лойиҳавий ёндашув асосида ишлар қуйидагича ташкил этилади:

оғир аҳволдаги 1000 та маҳалланинг инфратузилмасини яхшилаш (электр энергияси, интернет, сув таъминоти) учун маблағлар Вазирлик томонидан ишлаб чиқилган лойиҳалар асосида ажратилади;

Вазирлик ҳузурида юқори натижага эришган 50 нафар ҳоким ёрдамчиларидан иборат “лойиҳа менежерлари” гуруҳи ташкил этилади ҳамда ҳоким ёрдамчиси кўрсаткичи паст туманга бириктирилади ва улар ўз тажрибасини шу маҳаллаларда жорий этади;

100 та энг намунавий микролойиҳалар каталоги яратилади ҳамда ҳоким ёрдамчилари орқали барча ҳудудларда оммалаштирилади;

2025 йилда 167 та туманнинг жами 6680 гектар майдонида “бир контур — бир маҳсулот” тамойили асосида юқори даромадли ва экспортбоп қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш бўйича намунавий лойиҳалар амалга оширилади;

2026 йилда ҳар бир вилоятда камида 2 тадан кўп қаватли комплекс саноат марказларини барпо этиш ва тадбиркорларни жойлаштириш лойиҳалари амалга оширилади;

саноат кириб бормаган маҳаллаларда 2025 йилда 1000 та, 2026 йилда 2000 та қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш ва кичик ишлаб чиқариш лойиҳалари ишга туширилади;

ҳар йили камида 500 та ҳунармандчилик ва касаначилик лойиҳалари маҳалланинг ўзида жорий этилади;

2025 йилда 2000 та маҳаллада, 2026 йилда қолган 2122 та маҳаллада салоҳиятли тадбиркорлар, экспортёрлар ва брокерлар билан ҳамкорликда етакчи тадбиркорларнинг фаолияти йўлга қўйилади (ҳозирда 5323 та маҳаллада мавжуд);

ихтисослашган маҳаллалар сони ҳар йили 10 фоизга ошириб борилади;

ҳар йили 50 минг нафар ўзини ўзи банд қилган фуқароларни босқичма-босқич кичик бизнес субъектларига айлантириш чоралари кўрилади.

Иккинчидан, бандликни ошириш ва касбга тайёрлашда замонавий усуллар татбиқ қилинади.

Иш берувчиларнинг эҳтиёжини ўрганиш асосида ишсизларни касбларга мақсадли ўқитишни инобатга олган ҳолда касбий кўникмалар марказлари ташкил этилади. Бунда:

марказларда иш берувчилар талабига мослаштирилган экспресс-курслар ташкил этилади ҳамда амалий кўникмаларни бевосита иш жойида шакллантириш тизими яратилади;

марказларда халқаро тан олинган дастурлар жорий қилинади ва хорижда тан олинадиган сертификатлар берилиши йўлга қўйилади;

ўқитиш жараёнига хусусий сектор кенг жалб қилинади ҳамда ишсизларни касб ва хорижий тилга давлат буюртмаси асосида ўқитиш ташкил этилади. Бунда:

Вазирлик талаб юқори бўлган касб ва хорижий тиллар ҳамда ўқитганлик учун тўланадиган давлат гранти миқдорини белгилайди;

ишсизларга касб ва хорижий тилга ўқитадиган давлат ва нодавлат таълим ташкилотларини мустақил танлаш ҳуқуқи берилади;

фуқаро танлаган таълим ташкилотига грант маблағларининг 50 фоизи ўқиш бошланишидан олдин, қолган қисми якуний имтиҳон муваффақиятли топширилгач тўлаб берилади;

касбий кўникмалар марказлари бинолари ўқув курслари ташкил қилиш учун хусусий секторга текин фойдаланишга ёки узоқ муддатли ижарага берилади;

Вакансиялар платформаси модернизация қилиниб, иш берувчилар ва иш изловчиларнинг “шахсий профили” яратилади ҳамда йиллик 500 минг нафар фуқаронинг доимий иш билан таъминланишига эришилади;

фуқароларга ишга жойлашиш йўлланмасини экстерриториал тартибда исталган бандлик органлари орқали олишга рухсат берилади;

хусусий рекрутинг ва HR компаниялар билан ҳамкорлик қилиш ва улар таклиф қилаётган бўш иш ўринларига фуқароларни жойлаштириш чоралари кўрилади.

Юқорида келтирилган чора-тадбирларни жорий қилиш натижасида:

2024 йил якунига қадар 500 минг, 2025 йилда 1 миллион аҳоли камбағалликдан чиқарилади.

Бунда камбағал аҳолининг 410 минг нафари доимий иш билан таъминланади, 170 минг нафари касбга ўқитилади ва 430 минг нафари тадбиркорликка жалб қилинади.

2025 йил якунига қадар аҳолининг камбағаллик даражаси 6 фоизгача қисқартирилади.

Жойларда ишни “лойиҳавий ёндашув” асосида ташкил қилиш ҳамда тизимни тўлиқ рақамлаштириш ҳисобига норасмий бандлик улуши ҳар йили 1 миллион нафарга камайтирилади.

Ишсизларни манзилли аниқлаш, уларни юқори даромадли касбларга тайёрлаш ва ишга жойлаштиришнинг яхлит тизими яратилади.

ЎзА.

САЙЛОВ — 2024

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайловлар бўйича сайлов кампанияси доирасида сиёсий партияларнинг сайловолди ташвиқоти давом этмоқда. Бугунги сонда Ўзбекистон «Адолат» СДП номидан «Кучли ижтимоий сиёсат — халқ фаровонлиги кафолати» сарлавҳали мақола эълон қилинмоқда.

3-саҳифага қаранг.

БАҲСЛАР МАРКАЗИДА ЖАМИЯТДА АДОЛАТ УСТУВОРЛИГИ МАСАЛАСИ

Айни пайтда шу йилнинг 27 октябрь куни бўлиб ўтадиган Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ҳамда маҳаллий Кенгашларга сайловларга тайёргарлик кўриш жараёнлари қизғин паллага кирди. Шуларга мос равишда партиялар ўзларининг сайловолди дастурларини тарғиб қилмоқда ҳамда улар ўзаро баҳсларга киришмоқда.

Кеча партиялар ўртасидаги дебатларнинг навбатдагиси “Давлат бошқаруви ва суд-ҳуқуқ тизимини такомиллаштириш” мавзуида бўлиб ўтди.

“Дебат Холл” медиа марказида Ўзбекистон Миллий медиа бирлашмаси ва Халқаро пресс-клуб томонидан ташкил этилган баҳсда Ўзбекистон Либерал-демократик партияси, Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси, Ўзбекистон “Адолат” социал-демократик партияси, Ўзбекистон Халқ демократик партияси ва Ўзбекистон Экологик партияси вакиллари ҳамда журналист ва блогерлар қатнашди.

Дебатнинг 1-раундида партияларнинг сайловолди дастурлари, хусусан, уларнинг мавзуга оид жиҳатлари тўғрисида мухтасар маълумот берилди.

Ўзбекистон Халқ демократик партияси вакилининг таъкидлашича, қонун устуворлиги, ижтимоий тенглик ва инсон ҳуқуқларини таъминлаш, фуқаролар ҳамжиҳатлиги ва ижтимоий барқарорликни мустаҳкамлаш партия олдида турган долзарб вазифалардан ҳисобланади. Шу мақсадда суд механизмлари мақбуллигини таъминлаш, қонун устуворлигини янада мустаҳкамлаш ҳамда ҳуқуқлар, мажбуриятлар ва имкониятлар тенглигига қатъий амал қилишга қаратилган қатор ташаббуслар илгари сурилмоқда.

Ўзбекистон “Адолат” социал-демократик партияси вакили томонидан қайд этилганидек, давлат бошқаруви ва суд-ҳуқуқ тизимида адолатга эришиш жамият тараққиётида муҳим омил саналади. Шу боис партия томонидан ушбу йўналишга тааллуқли аниқ вазифалар белгилаб олинган.

4

Сиёсий қатағон қурбонларини ёд этиш ҳафталиги

ТИНЧЛИК ВА ЭРКИНЛИК КУРАШЧИЛАРИ

Зулм ва истибдодга учраган юртдошларимиз номи оқланиб, тарихий адолат тикланмоқда

Кейинги йилларда Ватанимиз истиқлоли, халқимиз озодлиги ва эркинлиги, келажак авлодларнинг тинч ҳамда фаровон ҳаётини таъминлаш йўлида мардона курашиб, азиз жонларини фидо этган, мустабид тузум даврида қатағон қилинган аждодларимиз хотирасини абадийлаштириш, уларнинг фаолияти ва меросини ўрганиш ҳамда тарғиб этиш борасида салмоқли ишлар амалга оширилаётир.

Бунда, табиийки, давлатимиз раҳбарининг 2020 йил 8 октябрда имзоланган “Қатағон қурбонларининг меросини янада чуқур ўрганиш ва улар хотирасини абадийлаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармойиши муҳим дастуриламал бўлиб хизмат қилмоқда. Ушбу ҳужжатга мувофиқ, дастлаб қатағон қурбонларининг меросини янада чуқур ўрганиш, хотирасини абадийлаштириш ишларини уюштириш ва мувофиқлаштириш бўйича Республика ишчи гуруҳи ташкил этилди. Ишчи гуруҳнинг таркиби тасдиқланиб, асосий вазифалари белгилаб берилдики, бу мазкур йўналишдаги ишлар тизимли ва сифатли олиб борилишига замин яратди.

Шунингдек, Президентимизнинг жорий йил 19 июлда қабул қилинган “Сиёсий қатағон қурбони бўлган юртдошларимиз ҳаёти ва фаолиятини ўрганиш, тарғиб этиш ҳамда уларнинг хотирасини абадийлаштириш борасидаги ишларни кенгайтириш тўғрисида”ги қарори ҳам бу йўналишдаги ишларни янги босқичга олиб чиқиш, янгича қараш ва ташаббуслар асосида амалга оширишни кўзлагани билан алоҳида аҳамиятга молик. Хусусан, ушбу қарорга мувофиқ ҳар йили октябрь ойининг биринчи ҳафтаси юртимизда Сиёсий қатағон қурбонларини ёд этиш ҳафталиги сифатида нишонланадиган бўлди. Айни кунларда бу йўлдаги ишлар янада кучайтирилиб, янгича маъно ва мазмун билан бойитилмоқда, десак, муболаға эмас.

Бинобарин, ўтган аср бошларида миллатпарвар боболаримиз янгиланиш ва эркинлик, адолат ва тенглик, илм-маърифат ва миллий ўзликни англаш ғоялариға таяниб, озодлик учун мардонавор кураш майдонига чиққан. Бу фаолият “Жадидчилик ҳаракати” деган ном билан машҳур бўлган. Аслида ушбу улуғ зотларнинг мақсади жаҳолат ва қолоқлик гирдобида қолган халқни дунёвий илм-фан, илғор касб-ҳунарлар билан қуроллантириб, умумбашарий ривожланиш йўлига, яъни янги тараққиёт манзилига олиб чиқишдан иборат эди. Аммо юртимизда большевиклар диктатураси ўрнатилгач чор мустамлакачилик сиёсати янгича шаклда давом эттирилди. Бу эса маърифатпарвар боболаримизга ўз мақсад-муддаоларини тўлиқ амалга оширишга имкон бермади.

Энг ачинарлиси, маърифатпарвар аждодларимиз шаъни “босмачи” деган ноҳақ тавқи лаънат билан топталди. Уларнинг аксарияти ноҳақ айблов, сохта далиллар билан қатағон қилинди. Бундан ҳам даҳшатлиси маърифатпарвар боболаримизнинг кўпчилиги “учлик” деган тузилма буйруғи билан суд-сўроқсиз равишда ўлим жазосига ҳукм қилинганидир.

Шукрки, улуғ аждодларимизнинг эзгу орзу-ниятлари халқимизнинг қон-қонида, тарихий хотирасида сақланиб қолди ва ҳануз яшамоқда. Бугунги кунда бутун халқимизнинг қалбидан чуқур жой олган, умуммиллий ҳаракатга айланиб бораётган янги Ўзбекистон ғояси замирида ана шундай улуғ ота-боболарнинг орзу-интилишлари, армону умидлари рўёби мужассам. Буни мустабид тузум даврида ноҳақ айбланган, мол-мулки мусодара этилиб, ўзлари қатағону қувғинга дучор қилинган аждодларимизнинг пок номи оқланиб, тарихий адолат тикланаётгани мисолида ҳам яққол кўриш мумкин.

Бу ҳақда гап борганда, Олий судда шу кунга қадар 1 236 нафар қатағон қурбонига нисбатан оқлов ҳукми чиқарилганини алоҳида таъкидлаш жоиз. Номлари ҳамон қора рўйхатларда қолиб кетаётган, ноҳақ айбланган қатағон қурбонларини оқлаш юзасидан олиб борилаётган ўрганишлар ҳозирги кунда ҳам жадал давом эттирилмоқда.

4

КРЕАТИВ ИҚТИСОДИЁТ – МАМЛАКАТ ТАРАҚҚИЁТИ ОМИЛИ

Шу йил 3 октябрь куни Президентимиз томонидан “Креатив иқтисодиёт тўғрисида”ги Қонун имзоланди. Креатив иқтисодиётни қўллаб-қувватлаш, ривожлантириш ва ушбу соҳадаги муносабатларни тартибга солишга қаратилган мазкур ҳужжат билан креатив иқтисодиёт соҳаларининг муҳим йўналишлари, креатив иқтисодиёт учун зарур инфратузилма яратиш механизмлари белгиланмоқда. Мазкур қонуннинг мазмун-моҳияти, аҳамияти ҳақида парламент вакиллари ва экспертлар ўз муносабатини билдирди.

Қонун кучга кирди

Ҳуқуқий асос мустаҳкамланди

Эркин ГАДОЕВ,
Олий Мажлис Сенатининг Бюджет ва иқтисодий ислоҳотлар масалалари қўмитаси раиси:

— Кейинги йилларда бутун дунёда креатив иқтисодиёт жадал ривожланиб бормоқда. “Креатив иқтисодиёт” деганда, ижодиёт, интеллектуал қобилият ҳамда инновация ва технологияларга асосланган иқтисодий қийматга эга товарлар (ишлар, хизматлар) яратилиши тушунилади.

БМТ резолюциясига кўра, креатив иқтисодиётни ривожлантиришнинг муҳим йўналишлари, шу жумладан, уни мустақил тармоқ сифатида қўллаб-қувватлаш, алоҳида статистик ҳисоботини юритиш ва иқтисодиётдаги улушини ошириш назарда тутилган.

Бугун маданий ва креатив соҳадаги маҳсулотларнинг дунё ЯИМдаги улуши 3,1 фоизни ташкил этади ҳамда жаҳонда иш билан банд аҳолининг 6,2 фоизи айни соҳада меҳнат қилмоқда, уларнинг катта қисми ёшлардан иборат.

Ўзбекистоннинг ҳам бу борадаги кўрсаткичлари эътиборли. Айни чоғда юртимизда креатив индустрия соҳасига оид 9 600 та корхона бўлиб, уларда 84 минг нафар ходим фаолият кўрсатмоқда. 28 минг нафар ҳунарманд ҳам шу соҳада самарали фаолият юритаётир.

2

МУАЛЛИМ МАҚОМИ ЮКСАК ДАРАЖАГА КЎТАРИЛДИ

Кейинги йилларда юртимизда ўқитувчи ва мураббийларнинг мақоми, қадр-қимматини янада юксалтириш давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Илк бор янги таҳрирдаги Конституцияда давлат ўқитувчиларнинг шаъни ва қадр-қимматини ҳимоя этиши, уларнинг ижтимоий ва моддий фаровонлиги, касбий жиҳатдан ўсиши тўғрисида ғамхўрлик қилиши белгилаб қўйилган бўлиб, бу борада кенг кўламли ишлар олиб борилмоқда.

Президентимизнинг яқинда ўқитувчи ва мураббийлар билан бўлиб ўтган мулоқоти давомида соҳани ривожлантиришга йўналтирилган қатор таклиф ва ташаббуслар илгари сурилди. Мазкур ташаббусларнинг мазмун-моҳияти ҳамда аҳамияти хусусида сенаторларнинг фикр-мулоҳазаларини ёзиб олдик.

МУШОҲАДА

Ҳасан ПАЙДОЕВ, Сирожиддин ВОҲИДОВ олган суратлар.

2

Халқ сўзи
www.xs.uz /xalqsuzi.uz @xs_uz
2024 йил 5 октябрь

КРЕАТИВ ИҚТИСОДИЁТ – МАМЛАКАТ ТАРАҚҚИЁТИ ОМИЛИ

1

Кўриниб турибдики, натижалар чакки эмас. Аммо шиддатли даврнинг ўзи биздан мазкур соҳада ягона ҳуқуқий базани яратишни, креатив соҳаларни аниқ белгилаш, уларнинг ЯИМдаги улушини ошириш вазифасини олдимизга қўймоқда.

Куни кеча Президентимиз томонидан имзоланган “Креатив иқтисодиёт тўғрисида”ги Қонун ана шу масалаларга йўналтирилганлиги билан эътиборга молик.

Қонунда миллий иқтисодиётимизнинг 15 йўналиши креатив иқтисодиёт соҳалари сифатида белгиланмоқда.

Улар қуйидагилардан иборат:

- адабий ижод;
- архитектура, лойиҳалаш, урбанистика;
- аудиовизуал санъат;
- ижрочилик санъати;
- концерт-томоша фаолияти ва оммавий-маданий тадбирлар ташкил этиш;
- мода ва дизайн санъати;
- музейлар, бадиий галереялар, ахборот-кутубхона фаолияти;
- нашриёт ва матбаа соҳасидаги ижодий фаолият;
- оммавий ахборот воситалари соҳасидаги ижодий фаолият ва интернет орқали узатиш;
- продюсерлик фаолияти;
- рақамли технологиялар соҳасидаги ижодий фаолият;
- реклама соҳасидаги ижодий фаолият;
- санъат ашёлари ва маданий мерос объектларини асрашга доир ҳамда реставрация фаолияти;
- тасвирий санъат;
- халқ амалий санъати, ҳунармандчилик.

Қонунда креатив иқтисодиёт бўйича давлат сиёсатини амалга ошириш механизмлари ҳамда Вазирлар Маҳкамаси, вазирлик ва идоралар, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ваколатлари белгилаб қўйилмоқда. Айни чоғда креатив иқтисодиётни ривожлантириш бўйича республика кенгаши тузилади ва у жамоатчилик асосида фаолият олиб борадиган маслаҳат органи ҳисобланади.

Қонун асосида креатив иқтисодиёт учун зарур инфратузилма яратиш ва қўллаб-қувватлаш механизмлари белгиланаётганини ҳам айтиш зарур. Масалан, креатив индустриялар парки ва кластерлари, рақамли платформалар, таълим дастурлари ва тўғараклар ҳамда арт-резиденциялардан иборат ягона экотизим яратилиши назарда тутиляпти.

Креатив индустриялар паркининг асосий вазифалари қуйидагилардир:

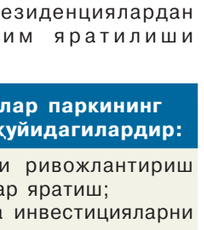
- креатив индустрияни ривожлантириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш;
- креатив иқтисодиётга инвестицияларни жалб қилиш;
- креатив индустриялар парки резидентлари учун зарур ресурслар ва инфратузилма мавжудлигини таъминлаш;
- креатив индустрия маҳсулотлари айланмаси ва экспортини ошириш учун экотизимни ривожлантириш, шу жумладан, электрон платформалар ва онлайн-бозорлар яратиш;
- креатив индустрияда иш ўринлари яратиш ҳамда соҳа учун кадрлар тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш;
- соҳада инновация ва ижодкорликни рағбатлантириш механизмларини белгилаш.

Шунингдек, қонунда креатив индустрия соҳасида фаолият кўрсатаётган ва сўнгги 12 ойда даромадининг камида 80 фоизини креатив соҳа фаолиятидан олган ёки шу соҳага мансуб бизнес-режага эга субъектлар рўйхатдан ўтиши мумкинлиги кўзда тутилаётир.

Кези келганда мамлакатимизда 2030 йилгача креатив иқтисодиётнинг умумий иқтисодиётдаги улушини 5 фоизга етказиш мақсад қилинганини қайд этиш зарур. Бу борада эса сўз юритилаётган қонун мустаҳкам ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилади.

Инновациялар ва ижодкорлик рағбатлантирилади

Абдуғани УМИРОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати:

— Бугунги кунда “креатив иқтисодиёт”, “креатив индустрия” каби тушунчалар бутун жаҳонда бўлгани каби мамлакатимизда ҳам тобора оммалашиб бормоқда. Бу, ўз навбатида, барча соҳа, айниқса, иқтисодиёт тармоқларига ҳам янгича ёндашув ва ғоялар, инновацион янгиланишлар каби ўзига хос ноёб йўналишларнинг кириб келишига сабаб бўлмоқда. Бинобарин, бир пайтлар тасаввуримизга сиғмаган кашфиётлар эндиликда турмуш шароитимизда кенг қўлланиляпти. Мисол учун, рақамли технологиялар, дронлар, қолаверса, ҳайдовчисиз ҳаракатлана оладиган автомобилларни бошқарувчи сунъий интеллект кабилар инсон омилини борган сари камайтириб, замонавий технологияларга асосланган келажакни барпо этишга хизмат қилмоқда.

Қайд этиш жоизки, кўпгина ривожланган давлатларда креатив соҳаларни ривожлантириш бундан бир неча йиллар аввал қўллаб-қувватлана бошланган. Унинг Ўзбекистон учун бугунги кундаги аҳамияти ҳақида тўхталганда, мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий ривожида ҳам аҳолини иш билан таъминлаш, ижодий қобилиятга эга истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш ҳамда креатив тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйиш зарурати ортиб бормоқда.

Шу боис юртимизда креатив индустрияни юқори ривожланиш даражасига олиб чиқишда муҳим чора-тадбирлар кўрилмоқда. Масалан, ёшларга мактаб давридан бошлаб креатив тадбиркорлик кўникмаларини шакллантириш бўйича ўқув дастурлари ишлаб чиқиляпти. Ушбу таълим дастурларини янада кенгайтириш тадбиркор ёшлар фаолиятини самарали ташкил этишда муҳим омил бўлмоқда.

Президентимиз томонидан имзоланган “Креатив иқтисодиёт тўғрисида”ги Қонун мамлакатимиз иқтисодиётининг янада ривожланишига, бу борадаги янги имкониятларни ишга солишга хизмат қилади.

Шунингдек, Ўзбекистоннинг бой маданий меросини оммалаштириш ва ундан фойдаланиш имконини беради. Бу эса, ўз навбатида, туризм соҳасининг ривожланишига ҳам ҳисса қўшади. Мамлакатимизнинг кўп асрлик тарихи, ноёб архитектураси ва бой маданияти креатив иқтисодиёт орқали янги шаклда намоён бўлиши ва жаҳон бозорига чиқиши мумкин.

Яна бир эътиборли жиҳати, қонунда креатив индустрия парки ва кластерларини яратиш назарда тутилиб, унинг резидентларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари акс этди. Бу эса инновацион ғоялар ва стартапларни қўллаб-қувватлаш учун муҳим платформа бўлиб хизмат қилади. Айни вақтда Ўзбекистонда “креатив экотизим”ни шакллантиришга ёрдам бериб, ижодкорлар, тадбиркорлар ва инвесторлар ўзаро фойдали ҳамкорлик қилишига замин яратади.

Аҳамиятлиси, ушбу ҳужжат креатив соҳа вакилларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилишда муҳим ўрин тутиши баробарида, креатив индустрия соҳаларида инновацияларни ва ижодкорликни кенг рағбатлантиради.

Асосий йўналишлар белгиланди

Шуҳрат ШАРОФУТДИНОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати:

— “Креатив иқтисодиёт тўғрисида”ги Қонун мамлакат иқтисодиётининг янги, истиқболли йўналишини ривожлантиришга қаратилгани билан аҳамиятлидир. Ушбу қонун глобал тенденцияларга мос равишда ишлаб чиқилган бўлиб, юртимизда креатив иқтисодиётни жадал ривожлантиради.

Бинобарин, унда креатив иқтисодиёт бўйича давлат сиёсатини амалга оширишнинг механизмлари белгилаб қўйилди. Унга кўра Вазирлар Маҳкамаси соҳага оид ягона сиёсат амалга оширилишини таъминлайди.

Ҳужжатда қайд этилганидек, давлат креатив иқтисодиётни ривожлантиришни ҳамда креатив индустрия соҳаларида қулай инвестициявий ва ишбилармонлик муҳити яратилишини ҳар томонлама қўллаб-қувватлайди. Шунингдек, унга асосан давлат креатив индустрия субъектларига солиқлар ҳамда бошқа тўловлар ва тарифлар бўйича имтиёзлар ва преференциялар бериши ҳам мумкин.

Мазкур қонун билан креатив иқтисодиёт учун зарур инфратузилма яратиш ва қўллаб-қувватлаш механизмлари ҳам белгиланди. Жумладан, креатив индустриялар парки ва кластерлари, рақамли платформалар, таълим дастурлари ва тўғараклар, арт-резиденциялар шаклларда ягона экотизим яратилиши назарда тутилди.

Шу билан бирга, креатив иқтисодиёт учун зарур инфратузилмага асос солиш масаласи ҳам ўрин олганини алоҳида қайд этиш жоиз. Айниқса, соҳани қўллаб-қувватлаш механизмлари белгилаб берилаётгани истиқболда уни тизимли ривожлантириш ва янада кенгайтириш имконини беради. Креатив иқтисодиёт соҳалари этиб белгиланган 15 та йўналишнинг ҳар бири бўйича эса бизда етарли даражада фундамент ҳам, салоҳият ҳам бор.

Ишончимиз комилки, мазкур қонун Ўзбекистон Республикасининг Глобал инновациялар индексидаги ўрнини ошириш, креатив индустрия соҳасидаги инновацион ғоялар ва лойиҳаларни ривожлантириш, халқаро ва ички туризмни равнақ топтиришга қаратилган креатив маҳсулотлар, хизматларни сотиш учун шароитлар яратади.

Қолаверса, иқтисодий ўсишни рағбатлантириш баробарида, мамлакатнинг инновацион салоҳиятини оширишга, ёшлар бандлигини таъминлашга ҳамда маданий меросни сақлашга хизмат қилади.

Янги ғояларни қўллаб-қувватловчи ҳужжат

Зафар ХУДОЙБЕРДИЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати:

— Давлатимиз раҳбари ўтган йили Республика Маънавият ва маърифат кенгашининг кенгайтирилган мажлисидаги нутқида иқтисодиётимиз барқарорлиги, аҳоли фаровонлигини оширишга хизмат қилувчи янги йўналиш — креатив иқтисодиётга алоҳида тўхталиб, “келгуси йили Тошкентда креатив иқтисодиётга бағишланган халқаро конференцияни ўтказамиз. Креатив иқтисодиётни ривожлантириш бўйича алоҳида қонун қабул қилиш ҳам кун тартибидаги долзарб масаладир”, деган эди.

Мамлакатимиз раҳбарининг ҳар бир соҳа бўйича илгари сурган ташаббуслари доимо амалиётда ўз тасдиғини ва ижросини топган. Хусусан, юқоридаги фикрларининг ижроси ўлароқ шу йил 2 — 4 октябрь кунлари Тошкент шаҳрида Креатив иқтисодиёт бўйича IV Бутунжаҳон конференцияси ўтказилди.

Шунингдек, соҳани қўллаб-қувватлаш, ривожлантириш ва ушбу йўналишдаги муносабатларни тартибга солишга қаратилган “Креатив иқтисодиёт тўғрисида”ги Қонун қабул қилинди.

Ҳар қандай соҳага мадад бериш ва равнақ топтиришда унинг инфратузилмаси, яъни иқтисодий, ижтимоий, маданий ва рақамли ресурсларнинг комплекс мажмуаси муҳим ўрин тутади. Ушбу қонунда ҳам креатив иқтисодиёт инфратузилмаси креатив индустрия парклари, креатив индустрия кластерлари, арт-резиденциялари, марказлари, инновацион ускуналар ва технологиялар, рақамли дастурлар ва платформалар ҳамда бошқа шаклларда бўлиши мумкинлиги белгилаб қўйилди.

БМТнинг савдо ва ривожланиш конференцияси (UNCTAD) маълумотларига кўра маданий ва креатив соҳадаги маҳсулотларнинг дунё ялпи ички маҳсулотидаги улуши 3,1 фоизни ташкил этаётгани ҳамда дунёдаги иш билан банд аҳолининг 6,2 фоизи ушбу соҳага тўғри келаётгани мазкур қонуннинг нақадар долзарб эканини кўрсатади.

Қонун мамлакатимизда ҳам ижодиёт, интеллектуал қобилият, шунингдек, инновацияларга ҳамда технологияларга асосланган иқтисодиёт тармоғини, хусусан, креатив маҳсулотни яратиш, ишлаб чиқариш, сақлаш, тарқатиш ва илгари суриш билан шуғулланадиган жисмоний ва юридик шахслар фаолиятини қўллаб-қувватлаш, ривожлантириш, улар сафини кенгайтириш учун ҳуқуқий асос бўлиб мамлакатимиз ЯИМ таркибида креатив иқтисодиёт улушининг ортишига хизмат қилади.

Халқаро ва миллий тажриба: муҳим жиҳатлар ва кўрсаткичлар

Самандар ИСМОИЛОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ҳузуридаги Парламент тадқиқотлари институти бош илмий ходими:

— Ўзбекистон иқтисодиётида креатив иқтисодиётнинг улуши катта миқдорни ташкил қилмаса-да, лекин тез суръатлар билан ўсиб бормоқда. 2022 йил якунига кўра мамлакатда креатив иқтисодиёт соҳасида 150 мингдан ортиқ кишилар банд бўлиб, бу расмий иқтисодиётда фаолият юритаётганларнинг 1,1 фоизига тенгдир. Шунингдек, креатив иқтисодиётда банд бўлганлар даромадлари умумий даромадларнинг 15 фоизидан ортиғини (6,7 триллион сўм) ташкил этади. Бу рақамлар креатив иқтисодиётнинг Ўзбекистон учун катта салоҳиятга эга эканини кўрсатади.

Президентимиз томонидан имзоланган қонуннинг аҳамияти шундаки, у Ўзбекистонда креатив иқтисодиётни ривожлантириш учун ҳуқуқий асос яратади. Хусусан, 15 та креатив иқтисодиёт соҳасини белгилайди, давлат сиёсатини амалга ошириш механизмини ўрнатади ва тармоқни қўллаб-қувватлаш учун зарур инфратузилмани яратишни назарда тутади. Бу, ўз навбатида, креатив индустрия субъектларига ҳуқуқий ҳимоя ва қўллаб-қувватлашни таъминлайди, уларнинг фаолиятини рағбатлантиради ва соҳанинг ривожланишига туртки беради.

Шунингдек, мамлакатимиз аҳолисининг 60 фоизини ёшлар ташкил этишини инобатга олсак, креатив иқтисодиёт навқирон авлод учун янги иш ўринлари яратиш ва уларнинг ижодий салоҳиятини рўёбга чиқариш имкониятини беради.

Халқаро тажрибага назар ташласак, бугунги кунда креатив иқтисодиётни ривожлантириш бўйича қонунларни қабул қилган давлатлар соҳада сезиларли ютуқларга эришмоқда. Масалан, Жанубий Кореяда 2010 йилда “Маданий индустрияларни ривожлантириш тўғрисида”ги қонун қабул қилинган. Ҳозирда креатив иқтисодиёт мамлакат ЯИМнинг 6,5 фоизини ташкил этади. Индонезияда 2019 йилда “Креатив иқтисодиёт тўғрисида”ги қонун имзоланган. Натижада креатив иқтисодиётнинг мамлакат ЯИМдаги улуши 7 фоизга етган. Буюк Британия эса бу соҳада етакчи мамлакатлардан бири саналади. Бу ерда 2035 йилгача инновациялар стратегияси қабул қилинган бўлиб, ҳозирда креатив индустрияларда 2,1 миллион киши фаолият юритмоқда. Соҳанинг ЯИМдаги улуши 5,8 фоизни ташкил этади.

Ўзбекистон ҳам ушбу тажрибадан фойдаланиб, ўзининг креатив салоҳиятини янада кенгайтириши мумкин. Айниқса, мамлакатимизнинг бой маданий мероси ва ёш аҳолиси креатив иқтисодиётни ривожлантириш учун қатор имкониятлар яратади.

Шу ўринда қонун Ўзбекистоннинг креатив иқтисодиёт соҳасидаги салоҳиятини оширишда муҳим аҳамият касб этишини айтиш жоиз. Аввало, креатив товарлар ва хизматлар экспортини рағбатлантириш орқали мамлакатнинг савдо балансига ижобий таъсир кўрсатади. БМТнинг савдо ва ривожланиш конференцияси (UNCTAD) маълумотларига кўра 2017 — 2021 йиллар оралиғида Ўзбекистонда креатив товарлар ва хизматлар импортининг ўртача ўсиш суръати 27 фоизни, экспортники эса 24 фоизни ташкил этган. Янги қонун бу кўрсаткичларни янада ошириш ва экспортни рағбатлантиришга хизмат қилади.

«Халқ сўзи».

МУАЛЛИМ МАҚОМИ ЮКСАК ДАРАЖАГА КЎТАРИЛДИ

1

Маҳмуджон ПАРПИЕВ,
Олий Мажлис Сенатининг Ахборот сиёсати ва давлат органларида очиқликни таъминлаш масалалари қўмитаси аъзоси:

— Мулоқот давомида таълимнинг ажралмас қисми бўлган тарбия ва одоб-ахлоқ масаласига алоҳида урғу берилди. Шу мақсадда Қори Ниёзий номидаги Тарбия педагогикаси миллий институти янгидан ташкил этилди. Эндиликда институтнинг тарбия соҳасидаги миллий анъаналарни ўрганиш, тиклаш ва замонавий маънавий-ахлоқий тарбия тизимини жорий қилиш йўналишидаги фаолиятини янада кучайтириш чоралари кўрилади.

Шуларга мос ҳолда ёшларда ғоявий иммунитетни шакллантириш, ота-оналар, ўқитувчи ва ўқувчилар учун тарбияга тааллуқли рақамли контентлар яратиш ҳам бугунги кунда ўта долзарб ҳисобланади. Айни чоғда театр ва кино санъатидан фойдаланиш, ёшлар ижодини қўллаб-қувватлаш, жисмоний тарбия ва спортни оммалаштириш ҳамда китобхонликни янада кенгайтириш вазифалари олдимизда турибди.

Булардан кўзланган мақсад тушунарли, яъни бугунги интернет даврида фарзандларимизнинг турли бузғунчи ғояларга алданиб қолишининг олдини олиш ҳамда уларни миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида камолга етказишдан иборат.

Анвар ТЎЙЧИЕВ,
Олий Мажлис Сенатининг Халқаро муносабатлар, ташқи иқтисодий алоқалар, хорижий инвестициялар ва туризм масалалари қўмитаси аъзоси:

— Бугунги кунда юртимизда барча соҳа каби илм-фан, ёшларга билим бериш йўналишларида ҳам катта ютуқларга эришилмоқда. Натижада ёшларимиз халқаро фан олимпиадаларида иштирок этиб, нуфузли ўринларни қўлга киритмоқда.

Бу борадаги натижани янада яхшилаш имкониятимиз бор. Давлатимиз раҳбарининг таълим муассасаларида халқаро даражада фан олимпиадаларига тайёрлаш марказларини ташкил этиш ташаббуси айни мақсадга қаратилгани билан эътиборга молик.

Шу ташаббуснинг мантиқий давоми сифатида бу йилдан бошлаб 14 та мактабда педагог касбига қизиқадиган юқори синф ўқувчилари учун махсус синфлар ташкил этилишини алоҳида келтириб ўтиш зарур.

Мазкур синфларни тамомлаган ўқувчилар ўзлари танлаган йўналишдаги олий таълим муассасасига кирса уларга 2-курсдан бошлаб мактабга бориб касбий маҳоратини ошириш ҳамда ўқувчиларга дарс бериши учун имконият яратилади. Алоҳида қобилиятга эга бўлган талабаларга дарс ўтгани учун белгиланган миқдорда ойлик маош ҳам тўланади.

Шунингдек, педагогика йўналишида ўқиётган иқтидорли талабалар учун Абдулла Авлоний номидаги стипендияни ташкил этиш ташаббуси илгари сурилдики, бу ҳам бўлажак педагоглар учун айни муддаодир.

Қобил ТУРСУНОВ,
Олий Мажлис Сенатининг Бюджет ва иқтисодий ислоҳотлар масалалари қўмитаси раиси ўринбосари:

— Учрашувда муаллимларни қўллаб-қувватлаш, уларнинг меҳнатини рағбатлантиришни давом эттириш, бу борада келгуси ўқув йилидан халқаро стандартлар асосида малака сертификатини беришни йўлга қўйиш ҳамда синовларда 86 ва ундан юқори балл олган педагогларга қўшимча равишда 70 фоиз устама берилиши айтиб ўтилди.

Қолаверса, ҳар йили санаторий ва дам олиш масканларига юбориладиган ўқитувчилар сони 2 баробар оширилади. Амалдаги мактаб директорларини ўқитиш ва уларга менежерлик сертификати бериш амалиёти 2025 йилнинг 1 сентябридан боғча мудирларига ҳам татбиқ этилади ва уларнинг ойлик иш ҳақига 30 фоизгача устама қўшилади.

Ўқитувчи ва мураббийлар ҳақида “Устозга эҳтиром” номли китоб ҳамда фильмлар ҳам яратиладиган бўлди.

Шу ва бошқа ташаббусларнинг барчаси шарафли касб соҳибларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларнинг ишлаши ва яшаши учун муносиб шарт-шароит яратишга йўналтирилган. Бу эса уларни янги марралар сари илҳомлантириши, шубҳасиз.

«Халқ сўзи».

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида

ВАЗИФАЛАРНИ САМАРАЛИ БАЖАРИШДА ВАКИЛЛИК ОРГАНЛАРИНИНГ ФАОЛ ИШТИРОКИ ЗАРУР

Президентимиз Шавкат Мирзиёев раислигида жорий йилнинг 23 сентябрь куни қурилиш индустрияси ва қурилиш материалларини ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш чора-тадбирлари юзасидан ўтказилган видеоселектор йиғилишида қурилиш соҳасидаги долзарб масалалар, жумладан, тармоққа доир стандарт ва ёндашувларни бугунги кун талаблари асосида такомиллаштириш ҳамда шаҳарсозлик нормалари ва қоидаларини мунтазам янгилаб бориш бўйича устувор вазифалар ва йўналишлар белгилаб берилган эди.

Мазкур вазифаларни ўз вақтида ва самарали бажариш, бунда вакиллик органларининг фаол иштирокини таъминлаш мақсадида Олий Мажлис палаталарининг қўшма Кенгаши қарори қабул қилинди.

Мазкур қўшма қарорга асосан икки палата вакилларидан иборат ишчи гуруҳ тузилиб, уларнинг олдига қурилиш соҳасига оид амалдаги қонунчиликни ҳар томонлама кўриб чиқиш ҳамда соҳада фаолият олиб бораётган тадбиркорларнинг, фуқаролик жамияти институтларининг фикрларини, илғор хорижий давлатлар тажрибасини ўрганган ҳолда қонунчиликни такомиллаштириш юзасидан таклифлар тайёрлаш вазифаси қўйилди.

Ишчи гуруҳ аъзолари томонидан соҳада “хуфиёна иқтисодиёт” улушини ҳамда коррупцион ҳолатларни камайтириш, меҳнат муносабатларини тартибга солиш, малака даражаларини ва талабларини белгилаш каби масалаларга алоҳида эътибор қаратиш режалаштирилган.

Ҳозирги кунда ишчи гуруҳ томонидан мазкур вазифаларни ўз вақтида ва сифатли бажариш бўйича жадал ишлар олиб борилмоқда.

ИНВЕСТИЦИЯ ФАОЛИЯТИГА ОИД ЛОЙИҲА ИККИНЧИ ЎҚИШГА ТАЙЁРЛАНМОҚДА

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида “Инвестициялар ва инвестиция фаолияти тўғрисида”ги қонун лойиҳаси Халқаро ишлар ва парламентлараро алоқалар кўмитасининг экспертлик гуруҳи аъзолари, соҳа мутахассислари ва қонун ташаббускорларидан иборат ишчи гуруҳ томонидан иккинчи ўқишга тайёрланмоқда.

Маълумот учун, мазкур қонун лойиҳаси Қонунчилик палатасининг 2024 йил 6 августида бўлиб ўтган ялпи мажлисида биринчи ўқишда концептуал жиҳатдан қабул қилинган эди.

Мазкур қонун лойиҳасида инвесторлар фаолиятининг кафолатлари, уларнинг ҳуқуқ ҳамда мажбуриятлари ва давлат томонидан қўллаб-қувватлаш масалалари, шунингдек, мамлакатимизда қулай сармоявий муҳит яратиш ҳамда инвестицияларни рағбатлантиришга қаратилган нормалар акс этмоқда. Хусусан, лойиҳада маҳаллий ва чет эллик инвесторлар учун қатор қулайликлар, имкониятлар берилиб, инвестиция соҳасидаги асосий халқаро тан олинган амалиёт ва тамойиллар жорий қилинмоқда.

Шу билан бирга, “устувор инвестиция лойиҳаси” тушунчаси киритилиб, ҳажмига кўра кичик, ўрта, йирик, стратегик инвестиция лойиҳаларига қонунга мувофиқ имтиёзлар бериш кўзда тутилмоқда.

Инвестицияларни рағбатлантириш чоралари ва имтиёзлар доираси кенгайтириляпти. Чет эл инвестициялари иштирокидаги корхонада устав фондининг камида 15 фоизи чет эл инвестицияларини ташкил этиши лозимлиги тўғрисидаги амалдаги норма 10 фоизга туширилмоқда.

“Ягона дарча” тизими орқали ваколатли орган — Инвестициялар, саноат ва савдо вазирлиги томонидан инвесторларга тизимли амалий ёрдам бериб борилиши белгиланяпти.

Қонун лойиҳаси Қонунчилик палатасининг ялпи мажлиси кун тартибига иккинчи ўқишга киритиш учун янада такомиллаштирилмоқда.

СОЛИҚ ИМТИЁЗЛАРИ ВА ИМКОНИЯТЛАР

Қонунчилик палатасининг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси томонидан нодавлат умумий ўрта таълим жараёнига тадбиркорлик субъектларини жалб қилиш, ижтимоий ҳимояга муҳтож шахсларни қўллаб-қувватлашга қаратилган қонун лойиҳаси дастлабки тарзда кўриб чиқилди.

Мазкур қонун лойиҳаси билан юридик шахсларга ўз маблағлари ҳисобидан нодавлат умумий ўрта таълим ташкилотлари биноларини қуриш билан боғлиқ харажатларнинг фойда солиғини ҳисоблашда икки йил давомида тенг улушларда чегириб ташлаш ҳуқуқи берилмоқда.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб кириладиган протез мосламалари ва уларнинг бутловчи, эҳтиёт қисмлари қўшилган қиймат солиғини тўлашдан озод этилиши кўзда тутиляпти.

Бундан ташқари, муҳтож шахслар протез мосламалари ва реабилитация воситаларини ваучер (субсидия) асосида харид қилганда, ваучер қиймати билан сотиб олинган протез мосламалари ҳамда реабилитация воситаларининг нархи ўртасида ҳосил бўлган ва ушбу шахсларга берилган ижобий фарқнинг 20 фоизи жисмоний шахсларнинг жами даромадлари таркибига киритилмаслиги белгиланмоқда.

Қонун лойиҳаси қуйи палатанинг ялпи мажлиси кун тартибига киритиш учун тайёрланмоқда.

«Халқ сўзи».

КУЧЛИ ИЖТИМОИЙ СИЁСАТ — ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИ КАФОЛАТИ

ADOLAT SOTSIAL-DEMOKRATIK PARTIYASI

“Адолат” СДПнинг **“Тенг имкониятлар ва адолатли жамият сари!”** деб номланган янги Сайловолди дастурида келгуси беш йилликда партия олдида турган устувор вазифа сифатида **жамиятда ижтимоий адолат тамойилини қарор топтириш** белгиланган.

Фуқароларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва бу йўналишда тадбиркорлик субъектлари фаолиятини қўллаб-қувватлаш мақсадида дастурда **“Ижтимоий давлат — 2030”** дастурини ишлаб чиқиш белгиланган. Ижтимоий давлат ҳар бир инсон учун ижтимоий тенглик ва адолат тамойиллари асосида муносиб яшаш шароитини яратиб бериш, ижтимоий тафовутларни камайтириш, муҳтожларга ёрдам бериш бўйича самарали сиёсат олиб борадиган давлат моделидир.

Ўзбекистон “Адолат” социал-демократик партияси ушбу мақсадни амалга ошириш учун ўз дастурида **аҳоли ўртасида кескин табақаланишнинг олдини олиш**, бунинг учун ташкилий, иқтисодий, ҳуқуқий ва бошқа чораларни кўриш лозим деб ҳисоблайди. Қолаверса, партия аҳолини ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлашнинг энг муҳим йўналиши бўлган **фуқароларнинг уй-жойли бўлишга оид конституциявий ҳуқуқларини** рўёбга чиқариш масаласига ҳам алоҳида эътибор қаратган.

Маълумки, кейинги йилларда аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш орқали даромади юқори бўлмаган ҳамда уй-жой шароитларини яхшилашга муҳтож оилалар, оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган хотин-қизлар, мамлакатимиз ижтимоий ҳаётида фаол иштирок этаётган ёшлар ва бошқа аҳоли қатламларига кўмаклашиш ҳамда уларни давлат томонидан қўллаб-қувватлашда манзиллилик ва шаффофликни таъминлашга қаратилган бир қатор самарали механизмлар жорий қилинди.

Хусусан, субсидиялар учун ажратилган маблағларни ўзлаштириш жараёнини тезлаштириш мақсадида субсидия хабарномасининг муддати **12 ойдан 4 ойгача** қисқартирилди. Шу билан бирга, субсидияни ўз вақтида ишлатмаган шахслар учун субсидия олиш учун қайта мурожаат қилиш ҳуқуқи сақланиб қолди.

Аммо ушбу жараёнларда тадбиркорларнинг субсидия асосида уй сотиши билан боғлиқ жараёнлардаги бюрократик тўсиқлар ҳамда рақамлаштириш жараёнларининг кенг қўлланилмаслиги айрим ҳолатларда тадбиркорларни ўзлари қурган уйларни субсидия асосида сотишдан чекламоқда.

Биз субсидияларни фақатгина давлат ҳисобидан эмас, балки қурилиш компанияларини ҳам бу жараёнга жалб қилган ҳолда амалга оширишни таклиф этмоқдамиз. Хусусан, субсидия асосида уй-жой қуриш ва сотишни йўлга қўйган тадбиркорлик субъектларини рағбатлантириш, солиқ имтиёзлари бериш, ер майдонлари ажратишда устуворлик белгилаш каби механизмлар орқали бунга эришиш мумкин.

Шу боис партия келгуси беш йилликда субсидияларни ҳақиқатда муҳтож бўлган фуқароларга ўзлари танлаган ҳудуддан уй-жой қуриш ва сотиб олиш учун имтиёзлар ажратиш тизимини такомиллаштириш, бунда **субсидия асосида уй сотган тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш**га қаратилган ташаббусларни илгари суради.

Шу ўринда бир мулоҳазани айтиб ўтмоқчиман. Ўзбекистон **Халқ демократик партияси** Сайловолди дастурида ҳашаматли уй-жойларни барпо этаётган **қурилиш компаниялари ва тижорат банклари даромадидан мажбурий ажратмалар эвазига махсус жамғармалар** ташкил этиб, ушбу жамғарма ҳисобидан аҳолининг ижтимоий ёрдамга муҳтож қатламлари учун ижтимоий тураржойлар қуриш таклиф этилган.

Маълумки, кейинги йилларда қурилиш ва банк соҳаларида қонунчилик нормаларининг такомиллаштирилиши, рақобат муҳитининг яратилгани минглаб инсонларнинг ўз уйларига эга бўлишларида муҳим аҳамият касб этиб келмоқда. Ўзбекистон **Халқ демократик партияси**нинг ушбу ташаббуси амалга ошириладиган бўлса, сўнгги йилларда энди оёққа тураётган қурилиш соҳаси ривожланишига **салбий таъсир қилиб, соҳада рақобат муҳитининг бузилишига** олиб келиши мумкин.

Маълумки, янги таҳрирдаги Конституциямизда Ўзбекистон Республикасида барча мулк шаклининг тенг ҳуқуқлилиги ва ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиниши таъминланиши ҳамда хусусий мулк дахлсиз бўлиб, мулкдор ўз мол-мулкидан қонунда назарда тутилган ҳоллардан ва тартибдан ташқари ҳамда суднинг қарорига асосланмаган ҳолда маҳрум этилиши мумкин эмаслиги белгилаб қўйилган.

Бироқ сўнгги вақтларда реновация жараёнларига оид қабул қилинган айрим қарорлар орқали аҳоли яшаб келаётган тураржой бинолари ва бошқа ижтимоий объектларни бузиш ва қайта қуриш билан боғлиқ салбий ҳолатлар кузатилмоқда. Бу эса фуқароларнинг энг муҳим конституциявий ҳуқуқи бўлмиш уй-жойли бўлиш, мулкдор бўлиш ҳуқуқига тўғридан-тўғри дахл қилади.

Партия уй-жой билан боғлиқ бундай лойиҳалар мустаҳкам қонуний асосга таяниши, уй-жой мулкдорлари ҳуқуқ ва манфаатлари реновациянинг ҳар бир босқичида қонун билан ишончли ҳимоя қилингандагина самарали амалга оширилишини ҳисобга олиб, янги Сайловолди дастурида **реновацияга доир қонун**ни ишлаб чиқиш, уни амалга оширишнинг қатъий талаб ва тартиблари, уй-жой мулкдорлари ҳуқуқларига риоя этиш кафолатлари бўлмагунча бундай лойиҳаларни амалга оширмаслик таклифи илгари сурилган.

Ижтимоий объектлар фақат халқники бўлиши керак

Партиянинг 2025 — 2029 йилларга мўлжалланган Сайловолди дастурида **жамиятда ижтимоий адолат тамойилини қарор топтиришга** қаратилган ижтимоий йўналишдаги ташаббуслар акс эттирилган. Шу билан бирга, дастурда бошланган халқчил ислоҳотларни узвий давом эттириш, бугунги глобаллашув жараёнларидан келиб чиқадиган вазифа ва мақсадлар ҳам белгиланган.

Таҳлилларга кўра, ҳозирги кунга қадар республика бўйича **184 та истироҳат боғининг** дарахтзор ҳудудлари камайтирилиб, **944 та** бино-иншоот қурилган, **18 та** истироҳат боғида **91 та** ноқонуний қурилма мавжуд экани аниқланган, **98 та**сида **1248 та** аттракцион ноқонуний ўрнатилгани ҳам маълум.

Қолаверса, истироҳат боғларининг ерларини маҳаллий ҳокимият захирасига олиш ва кейинчалик хусусийлаштириш ёки бегоналаштириш амалиёти кузатилмоқда.

Шу боис партия дастурида **истироҳат боғлари, болалар оромгоҳлари, сайилгоҳлар, таълим ва тиббиётга** оид давлат объектлари ва уларнинг ҳудудларини **сотиш, хусусийлаштириш ёки бегоналаштиришни тақиқлаш**, бундай ҳаракатлар учун **жавобгарликни белгилаш** таклиф қилинган.

Шу ўринда айтиш жоизки, баъзи ҳолатларда айрим сиёсий партиялар томонидан илгари сурилган ташаббуслар қанчалик жозибадор бўлмасин, чуқур таҳлил ва асосга эга бўлмагани учун сайловчилар фикрини чалғитиши мумкин.

Мисол учун, Экологик партиянинг 2030 йилдан пойтахт ва йирик шаҳарларда ички ёнув двигателли енгил автомобиллар ҳаракатини, 2035 йилдан мамлакатда уларнинг сотилишини тақиқлаш ташаббусини олайлик.

Бугунги кунда юртимизда 4 миллиондан зиёд автомобиллар мавжуд. Партиянинг ушбу ташаббуси амалга ошса, бу машиналарнинг тақдири нима бўлади? 2030 йилдан пойтахт ва йирик шаҳарларда ички ёнув двигателли енгил автомобиллар ҳаракати тақиқланса, автомобиль саноатимиз электромобилларга бўлган талабни қондира оладими? Қолаверса, бу борада аҳоли даромади ва мамлакатдаги инфратузилманинг бунга тайёрлик ҳолати ҳам ҳисобга олиниши керак.

Сайловолди дастуримиздан юртимиз аҳолисига қулайлик яратишга қаратилган қатор таклифлар ҳам ўрин олган.

Партия мамлакатимизнинг чекка ҳудудлари ва кичик шаҳарларнинг ривожланишини жадаллаштириш, ҳудудлар ва пойтахт орасидаги кескин иқтисодий ва ижтимоий тафовутга йўл қўймаслик мақсадида **шаҳар ва қишлоқларимизда аҳоли истиқомат қилиши учун зарур шарт-шароитларни янада кенгайтиришни** долзарб вазифа, деб билади.

Шунингдек, партия йўл инфратузилмасини ривожлантириш, шаҳарлар марказларида тирбандлик ва бошқа кўнгилсиз оқибатлар келиб чиқишининг олдини олиш мақсадида **пиёдалар учун ер усти ўтказгичлар қуришни қўллаб-қувватлаш**, аҳолининг вақтини тежаш, манзилига ўз вақтида етиб боришини таъминлаш мақсадида **жамоат транспортлари қатновини тартибга солиш ва хизмат кўрсатиш сифатини ошириш** борасида амалий ишларни ҳаётга татбиқ этишни мақсад қилган.

Ёш мутахассисларни кафолатланган биринчи иш жойи билан таъминлаймиз

Партия ўз дастурида **фуқароларни иш билан таъминлаш, ходимларнинг меҳнат ҳуқуқлари муҳофазасини кучайтиришга** қаратилган қатор долзарб таклифларни илгари сурмоқда.

Биламизки, бугунги кунда мамлакатда амалга оширилаётган ислоҳотлар натижадорлигини таъминлашда замонавий талабларга жавоб берувчи профессионал кадрларнинг ўрни юқори. Шу боис кейинги йилларда таълим тизимини тубдан ўзгартириш, уни халқаро стандартларга мослаштириш, меҳнат бозори талабига мос юқори малакали мутахассис кадрлар тайёрлаш бўйича изчил ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Партиямиз дастурида малакали кадрлар тайёрлаш ва битирувчиларнинг бандлигини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу борада салмоқли ишлар олиб борилаётгани баробарида муайян камчиликлар ҳам йўқ эмас. Шу боис партия олий ва профессионал таълим муассасалари битирувчилари учун **“Кафолатланган биринчи иш жойи” лойиҳасини** амалга оширишни таклиф қилмоқда.

Ушбу лойиҳадан олий таълим битирувчиларини ишга жойлаштиришга ихтисослаштирилган ва барча учун қулай бўлган, бандликни таъминлаш бўйича аниқ тартиблар ва ҳуқуқий асосларга эга, талабалар жойлашиши мумкин бўлган бўш иш ўринлари тўғрисидаги маълумотлар базаси (ягона платформа) яратиш мақсад қилинган. Бу айни вақтда иш берувчининг ёш кадрларга қизиқишини оширади. Энг муҳими, йигит-қизлар ўз иш жойларига эга бўлишини таъминлайди.

Шу ўринда айтиш жоизки, жамиятда ижтимоий адолатни таъминлашда ёлланма ишчиларнинг иш берувчилар билан ўзаро муносабатларида қонунларга риоя қилинишини таъминлайдиган ва меҳнат можароларининг олдини оладиган самарали механизмларни жорий этиш мақсадида Ўзбекистон “Адолат” социал-демократик партияси **ёлланма ишчи фуқароларнинг ҳуқуқлари ҳимоясини кучайтириш, ёлланиб ишлаган даври уларнинг меҳнати иш стажига қўшилишини белгилаш** тартибини жорий қилишни таклиф этмоқда.

Таҳлилларга кўра, ҳозирги кунда мамлакатимизда турли хил секторларда меҳнат қилаётганларнинг 60 фоизи ёлланма ишчи ҳисобланади. Партия ташаббусининг амалга оширилиши минглаб аҳолининг ижтимоий ҳимояси таъминланишига, қолаверса, солиқ тушумларида муайян иқтисодий ўсишга эришилишига олиб келади.

Таълим соҳасидаги ислоҳотларни давом эттириш устувор вазифа

Шубҳасиз, ижтимоий адолат тамойиллари устувор давлат барпо этишда, биринчи навбатда, таълим, илм-фан ва инновациянинг аҳамияти жуда катта. Ижтимоий давлатга хос бундай ёндашувлар, яъни **таълим соҳаси бўйича** нормалар янги таҳрирдаги Конституциямизда қарийб **2 баробар**га оширилди.

Шу боис партия таълимга инвестицияни келажакка инвестиция, халқ фаровонлиги, давлатнинг рақобатдошлигини таъминловчи омил сифатида қарамоқда. Партия узлуксиз таълим тизимини мунтазам такомиллаштириш, сифатли таълим-тарбия бериш, юқори малакали кадрларни тайёрлаш тарафдори. Бу борада таълимнинг ҳар қандай турида таълим муассасаларига қабул қилиш тартибини ишлаб чиқиш, айниқса, давлат **мактабгача таълим муассасаларига** тарбияланувчиларни **қабул қилиш тартибини қайта кўриб чиқиш, бу борада “очиқ онлайн рўйхат” ташкил этиш** зарур, деб ҳисоблайди.

Шунингдек, мактабларда ўқитилаётган **Технология** фани ўқувчиларнинг келажаги учун ўта муҳим аҳамият касб этишидан келиб чиқиб, ушбу фанни ўқитишни замон талаблари асосида йўлга қўйиш бўйича комплекс чоратадбирларни амалга ошириш, сунъий интеллект асосида **“ақлли мактаб”** дастурини таълим тизимига жорий этишни таклиф қилмоқда.

Шу билан бирга, таълим соҳасидаги ислоҳотларни қўллаб-қувватлашда партия **таълим соҳасида меценатлик**ни ривожлантириш учун қонунчиликни такомиллаштиришни, **тадбиркорлар ва компаниялар стипендиялари жорий этилиши**ни қўллаб-қувватлайди.

Янги таҳрирдаги Конституциямизда ўқитувчи мақоми алоҳида белгиланган бежиз эмас. Зеро, жамиятимизда ўқитувчининг обрўси ошса, бутун миллатнинг обрўси ошади. Шу боис партиямиз электоратининг асосий қисмини ташкил этувчи **ўқитувчиларнинг машаққатли меҳнатини муносиб қадрлаш ва рағбатлантириш** бундан кейин ҳам доимий диққат-эътиборимизда бўлади.

Маълумки, Ўзбекистон “Адолат” социал-демократик партияси таълимнинг ҳар бир босқичида аҳолининг барча қатлами учун тенг имконият ва шароит яратиб бериш, олий таълим тизимида имтиёзларни бекор қилиш ташаббусини илгари суриб келади.

Шу боис “Адолат” партияси **“Миллий тикланиш” демократик партия**сининг “Янги авлод тарбиячи ва педагогларини тайёрлаш давлат дастури”ни қабул қилиш, шунингдек, **педагогикага лаёқати бор мактаб битирувчиларини саралаш ва давлат буюртмаси асосида ўқишини ташкил этиш** ташаббусини, олий таълимга қабул қилиш жараёнида маълум бир тоифа манфаатини кўзлаганига қарамай, минглаб бошқа ёшларнинг олий таълим олишга бўлган ҳуқуқларини чекловчи ташаббус деб ҳисоблайди.

Шунингдек, партия дастурида олий таълим тизимини ҳам изчил ислоҳ қилиш, хусусан, талабаларнинг тураржойлар билан боғлиқ муаммоларини бартараф этиш мақсадида **ҳар бир олий таълим муассасаси ҳузурида талабалар сонига мос талабалар тураржой**лари барпо этиш ҳамда олий таълим муассасаларида ўқув сифатини ошириш учун **ўқув адабиётлари сифатини яхшилаш, замонавий хорижий адабиётларни харид қилиш ва таржима қилиш ишларини тизимли йўлга қўйиш** муҳим, деб ҳисоблайди.

Халқ саломатлиги — улкан бойлик, фаровон турмуш гарови

Шубҳасиз, аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш тизимида **соғлиқни сақлаш соҳаси** алоҳида ўрин тутади. Зеро, ҳар қандай мамлакатнинг энг катта бойлиги — халқининг саломатлиги.

Шу боис партия соғлиқни сақлаш масаласига биринчи навбатдаги ижтимоий вазифа сифатида қарашини ва ҳар бир инсоннинг малакали тиббий хизматдан фойдаланишдек конституциявий ҳуқуқи рўёбга чиқишини кафолатлашини билдирган.

Жумладан, партия тиббиёт соҳасидаги биринчи галдаги вазифаси сифатида **тиббиёт ходимларининг ижтимоий ҳимоясини кучайтириш ва уларнинг ҳуқуқларини кафолатлаш**, шу билан бирга, **олис ва чекка ҳудудлардаги оилавий шифокор пунктлари ва оилавий поликлиникаларда** тор соҳа мутахассислари фаолиятини йўлга қўйишни таклиф қилмоқда.

Жумладан, дастурда **“ақлли тиббиёт” тизимини** шакллантиришнинг ҳуқуқий асосларини ишлаб чиқиб, **тиббиёт соҳасига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш**ни кенгайтириш ғояси илгари суриляпти.

Бундай самарали тиббий тизим ҳамда тиббиёт ходимларини қонун йўли билан ҳар томонлама ҳимоялаш жаҳоннинг қатор ривожланган давлатларида, жумладан, Германия, Франция, АҚШ ва Исроилда кенг қўлланилмоқда.

Қолаверса, партия **“ақлли тиббиёт”** тизими билан бир қаторда **“электрон поликлиника”** ва **“ягона электрон анкета”** тизимларини йўлга қўйиш, **тиббиёт даромад олиш манбаига айланиб қолмаслиги учун** нодавлат тиббиёт ташкилотларини **“тижорат ташкилоти”-дан нотижорат ташкилотига ўтказиш** тарафдори.

Ҳозирги кунда республикамизда кўплаб нодавлат тиббиёт ташкилотлари фаолият кўрсатмоқда. Бироқ уларнинг тадбиркорлик субъекти, яъни тижорат ташкилоти сифатида рўйхатга олингани, бир томондан, айрим нодавлат тиббиёт ташкилотларида инсон саломатлигини асрашдан кўра даромад топишнинг устун қўйилишига олиб келмоқда. Иккинчи томондан эса улар фаолияти устидан жамоатчилик назоратини ўрнатишга тўсқинлик қилмоқда.

Шу боис партия нодавлат тиббиёт ташкилотларининг алоҳида ҳуқуқий мақомини қонунда белгилаб қўйишни, яъни уларни **“тижорат ташкилотидан” нотижорат ташкилотига** ўтказишни таклиф қилмоқда.

Бу эса мазкур тиббиёт ташкилотлари фаолиятини уларнинг молиявий хўжалик фаолиятига аралашмаган ҳолда жамоатчилик назорати тартибида ўрганиш, уларнинг даромад олиш манбаига айланиб қолмасликларини таъминлаш имконини беради.

Шунингдек, партия ўз дастурида фармацевтика соҳасини тартибга солиш борасида амалга оширилиши лозим бўлган вазифаларни таклиф этар экан, бундай тизим, энг биринчи галда, **фармацевтика ва тиббиёт ходимлари орасидаги яширин келишувларга ҳамда дорилар нархининг асоссиз оширилиши**га чек қўяди, деб ҳисоблайди.

Шу боис партия фармацевтика ва **тиббиёт ходимлари орасидаги яширин келишув ва ноқонуний мулоқот, фармацевтларнинг тиббиёт муассасаларига ғаразли ҳомийлигини тўлиқ тақиқлаш**, бу каби ҳаракатлар учун жиноий жавобгарлик белгилаш тарафдори.

Шу билан бирга, партия **дори воситалари ва тиббиёт буюмларининг аҳолига арзон ва қулай бўлишини таъминлаш** мақсадида **дориларнинг ягона электрон базасини шакллантириш** ва мамлакат бўйлаб яхлит электрон тизимни жорий қилиш, дори нархлари сунъий оширилишининг олдини олиш мақсадида хорижий тажриба асосида дори воситалари ҳаракатланиш занжирини кузатиш технологиясидан фойдаланишни йўлга қўймоқчи.

Хулоса ўрнида айтганда, Ўзбекистон “Адолат” социал-демократик партиясининг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ҳамда маҳаллий Кенгашлар депутатлиги учун бўлиб ўтадиган сайловларда илгари сураётган Сайловолди дастурида юқоридаги каби **замонавий социал-демократиянинг** халқчил ғоялари миллий қадриятларимизга уйғун равишда сингдирилган бўлиб, **жамиятда адолат, эркинлик, тенглик** ва **бирдамлик ғояларининг** ҳаётга татбиқ этилиши аҳоли турмуш фаровонлигини янада юксалтиришга хизмат қилади.

Дарҳақиқат, Ўзбекистон — бизнинг умумий уйимиз. Шундай экан, унинг ҳар бир аъзоси эркин, адолатли, тинч ва фаровон яшашга ҳақлидир!

Тенг имкониятлар ва адолатли жамият сари!

Муҳаммад ВАЛИЕВ,
Ойдин АБДУЛЛАЕВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари.

ЎЗБЕКИСТОН «АДОЛАТ» СОЦИАЛ-ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ ВА УНИНГ НОМЗОДЛАРИГА ОВОЗ БЕРИНГ!

Халқ сўзи
www.xs.uz /xalqsuzi.uz @xs_uz
2024 йил 5 октябрь

БАҲСЛАР МАРКАЗИДА ЖАМИЯТДА АДОЛАТ УСТУВОРЛИГИ МАСАЛАСИ

Юнус БЎРИЕВ олган сурат.

1 Фуқароларга енгиллик яратиш, судлар самарадорлигини ошириш мақсадида туман ва шаҳарларда фуқаролик ишлари бўйича судларни тузиш, судьялар ҳуқуқларини кафолатлаш ва иш юкламаларини мақбуллаштириш учун “Судьялар мақоми тўғрисида”ги қонунни қабул қилиш ана шулар жумласидан.

Ўзбекистон Либерал-демократик партиясининг Сайловолди дастуридан 5 та аниқ мақсадга йўналтирилган 500 та вазифа ўрин олгани партия вакили томонидан таъкидлаб ўтилди. Унга кўра, давлат аппаратининг институционал тизимини оптималлаштириш чоралари кўрилади ва одил судловни таъминлаш, тадбиркорлар ҳуқуқларини ҳимоялаш борасидаги саъй-ҳаракатлар изчил давом эттирилади. Жамиятда “Қонун ва адолат устувор”, “Жиноятга жазо муқаррар” принципларини янада мустаҳкамлашга барча имконият сафарбар қилинади ҳамда сўз эркинлиги тўлиқ таъминланади.

Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси вакили томонидан таъкидланганидек, коррупцияга қарши курашиш масаласи Ўзбекистонда давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан. Бу борада партиянинг Сайловолди дастурида ҳам аниқ вазифалар белгиланган. Масалан, “Давлат хизматчисининг ҳалоллик текшируви” институтини жорий этиш, давлат хизматчилари сонини мунтазам камайтириб бориш таклифи илгари суриляпти. Айни чоғда партия қонун устуворлиги давлат бошқарувининг асосий тамойили бўлиши лозим, деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон Экологик партияси вакили фикрича, бугун атроф-муҳитга зарарли таъсирлар оқибатини бартараф этиш, аҳоли соғлиғини муҳофазалаш, озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашга оид қатор қонунчилик ҳужжатларини қайта кўриб чиқиш талаб этилмоқда. Шундан келиб чиқиб, малакали юридик ёрдам ва хизмат кўрсатиш сифатини ошириш, эколог-ҳуқуқшунос кадрлар тайёрлаш, экология соҳасидаги ҳуқуқбузарликларни ва жиноий ишларни кўриб чиқиш бўйича ихтисослаштирилган судларни ташкил қилиш ташаббуслари илгари сурилмоқда.

Дебатнинг 2-раундида партиялар вакиллари жамоатчилик фаоллари ва сайловчиларнинг юртдошларимизни ташвишлантираётган масалалар юзасидан берган саволларига жавоблар қайтаришди.

Дебатнинг 3-раундида партиялар вакиллари бир-бирига саволлар билан мурожаат қилишди. Жумладан, ЎзХДП вакили М. Қодирхонова ЎзЛиДеП вакилига янги Ўзбекистонда давлат бошқаруви қандай бўлиши кераклиги ва партия дастурида қандай таклифлар илгари сурилаётгани билан қизиқди.

Партия аъзоси Б. Бекмуродов ушбу саволга жавобан, аввало, янги Ўзбекистонда давлат бошқаруви ихчам, одамларнинг оғирини енгил қиладиган самарали давлатчилик бўлиши кераклигини қайд этди. Ва бу борада хориж тажрибасидан мисоллар келтириб, партия дастурида белгиланган вазифаларга тўхталиб ўтди.

“Адолат” СДП вакили Д. Исмоилов эса Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси вакилига “Давлат хизматчиларининг ҳалоллик текшируви” институтини жорий қилиш давлат бошқарувида қандай натижа беради, бу қонунчиликда белгиланган айбсизлик презумпциясига зид бўлиб қолмайдими, деган савол билан юзланди.

Мазкур саволга партия вакили Ж. Ширинов атрофлича тушунтиришлар бериб, давлат хизматига ҳалол инсонлар келмас экан, коррупция деган балони енгиб бўлмаслигини қайд этди. Қолаверса, у бунинг айбсизлик презумпциясига ҳеч қандай таъсири йўқлигини, чунки бу шахсга айб эълон қилинмаслигини, иш берувчи ўзининг ваколатлари доирасида ўз ходимининг ҳалоллигини текшириб боришини билдириб ўтди.

“Адолат” СДП вакили ЎзЛиДеП дастурида қонун устуворлиги, одил судлов ва адолатни таъминлашга эришамиз, деган ғоя илгари сурилгани ва бунга қандай эришмоқчисиз, қандай аниқ чоралар кўрилади, деган савол билан мурожаат қилди.

Партия вакили илғор хорижий тажрибадан келиб чиқиб, суд прецеденти ҳуқуқини амалиётга жорий этиш таклифи илгари сурилаётганини маълум қилди. Қолаверса, терговда шахс ҳуқуқини чеклашга санкция бериш масаласи алоҳида судьялар томонидан кўриб чиқилишини билдирди.

Шунингдек, дебатда йўллардаги тирбандлик ва пиёдалар хавфсизлигига оид масалалар, эколог-ҳуқуқшунос кадрлар тайёрлаш тизимини йўлга қўйиш ва ихтисослаштирилган судлар ташкил этиш бўйича партиялар томонидан илгари сурилаётган таклифлар заруратига қаратилган саволлар ўртага ташланди ва жавоблар олинди.

Дебат якунида ҳар бир сиёсий партия вакили сайловчиларга мурожаат қилиб, уларни сайловларда фаол иштирок этишга ва ўзларининг номзодларига овоз беришга чақирди.

«Халқ сўзи».

ТИНЧЛИК ВА ЭРКИНЛИК КУРАШЧИЛАРИ

Зулм ва истибдодга учраган юртдошларимиз номи оқланиб, тарихий адолат тикланмоқда

1 Хўш, мустабид тузум даврида қатағон қилинган ватандошларимиз ким бўлган? Уларнинг айби нима эди?

Аввало, Олий суд томонидан яқинда кўриб чиқилган ишлар тафсилотларига тўхталсак. Биринчи жиноят иши ҳужжатларида қайд этилишича, эски маҳаллий бойлар ҳисобланган Дадабой Умаралиев ва бошқалар Носирхон тўра Камолхонтўра ишига алоқадор шахслар сифатида 1929-1930 йилларда Наманган туманида аксилинқилобий ҳаракат аъзоларини қўллаб келган. Улар совет ҳудудида қуролли қўзғолон ёки аксилинқилобий мақсаддаги ҳаракатларни амалга оширганликда айбланган ва отувга ҳукм қилинган.

Иккинчи жиноят ишида эса Хоразм вилоятида Эрниёз Жуманиёзов ва бошқалар босмачилик аксилинқилобий ҳаракати аъзолари билан доимий алоқа ўрнатганликда айбланган. Улар гўёки босмачилик гуруҳларини уйларида қабул қилиб, озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаб, совет ҳокимияти томонидан амалга оширилаётган чоратадбирларга ўзларида сақланган қуролларни топширмаслик ҳамда коллективлаштиришга қарши тарғибот юритиш орқали қаршилик кўрсатган.

Учинчи жиноят иши бўйича Матчонбек Матмуродов ва бошқалар 1931 йил февраль ойи бошларида совет ҳокимиятини ағдариш, унга қарши қуролланган босмачилик-исёнчилик курашини ташкил этиш ҳамда олдинги хонлик бошқаруви тартибини тиклаш мақсадида Афғонистондан Хива ҳудудига ўтган Жунаидхоннинг ўғли Эшимхоннинг қуролланган гуруҳларини кучайтириш учун янги кадрлар билан таъминлаш мақсадида алоқа ўрнатганликда айбланган.

Тўртинчи жиноят ишида Исмоил Юсупов (Казаков) ва бошқалар 1937 йилда Хива тумани, Жундиён қишлоғида жойлашган “Хон Исмоил ота” масжидида йиғилишлар ўтказиб, аксилинқилобий режалар тузган ҳамда “Жунаидхон”ни таниган эски бойлар сифатида қуролли тўда шакллантириб, совет ҳудудида қуролли қўзғолон ёки аксилинқилобий ҳаракатлар содир этишда айбланган. Уларнинг аксариятига ўлим жазоси берилган, баъзилари ўзга юртларга сургун қилинган.

Кўриб чиқилган жиноят ишлари ичида Саъдулла Қосимовга тегишли иш алоҳида ажралиб туради. Суд уни 1924 йилдан 1925 йилга қадар Тошкент вилояти суди раиси ҳамда 1925 йил 23 декабрдан 1929 йил 3 мартга қадар Ўзбекистон ССР Олий суди раиси лавозимида ишлаб, шахсий бойлик орттириш мақсадида талон-торожлик, порахўрлик, тизимли равишда тамагирлик жиноятларини содир этганликда ҳамда миллий озодлик ҳаракати “Босмачилик”, “Миллий иттиҳод” аксилинқилобий ташкилотининг фаол аъзоларини қўллаб-қувватлашда айбдор деб топган. Бироқ у билан боғлиқ тегишли жиноят иши ҳужжатлари ўрганилганда, унинг айбдорлиги суд муҳокамаси давомида исботини топмасдан, жиноий жавобгарликка тортилгани аниқланди. Ўшанда ушбу жиноят иши бўйича исботланиши лозим бўлган барча ҳолат синчковлик билан, ҳар томонлама, тўлиқ ва холисона текширилмаган. Саъдулла Қосимов дастлабки тергов ва биринчи инстанция судида қўйилган айбловни инкор қилган. Шундай бўлсада, уни айблаш учун фақат гувоҳларнинг дастлабки терговдаги кўрсатмалари асос қилиб олинган холос.

Суд мажлисидаги текширув натижасида унинг келтирилган жиноятларни содир қилганини тасдиқловчи, ҳақиқатга мос келадиган мақбул ва ишончли далиллар аниқланмади. Қолаверса, унинг мазкур жиноятларни содир этганликда айбдор деб топиш учун асос қилинган далиллар етарли эмас ва ҳозирги кунда қўшимча далилларни тўплаш имконияти қолмаган. Ишчи гуруҳ аъзолари ҳамда олимларимизнинг илмий ўрганишлари натижалари, шунингдек, жиноят иши материаллари Саъдулла Қосимовга нисбатан юритилган жиноят иши “марказ”нинг қатъий назорати ҳамда топшириғи асосида бирор объектив далилларсиз, қандай бўлмасин, жиноий жавобгарликка тортиб, унга нисбатан энг оғир жазони тайинлаш ҳамда шу орқали мустабид тузум сиёсатига қарши шахсларнинг иродасини синдириш мақсадини кўзлаганини тасдиқлайди.

> *“Олий судда шу кунга қадар 1 236 нафар қатағон қурбонига нисбатан оқлов ҳукми чиқарилганини алоҳида таъкидлаш жоиз. Номлари ҳамон қора рўйхатларда қолиб кетаётган, ноҳақ айбланган қатағон қурбонларини оқлаш юзасидан олиб борилаётган ўрганишлар ҳозирги кунда ҳам жадал давом эттирилмоқда.”*

Бу борада тадқиқ этилган иш материаллари, тарихий-илмий ҳужжат ва мақолалар шуни кўрсатадики, ўша даврда ҳар қандай миллий озодлик ҳаракати шафқатсизлик билан бостирилиб, бошқаларга ўрнак бўлиши учун ҳаракат иштирокчиларига отув ёки бошқа энг оғир жазолар тайинлаш Ўрта Осиёга нисбатан “марказ” сиёсатининг асосий мақсадларидан бири бўлган. Бундай вазиятда, табиийки, ишларни холис кўриб, эълон қилинган айбни инкор этадиган ёки енгиллаштирадиган судьяларнинг кераги бўлмаган.

Саъдулла Қосимов эса нафақат унга эълон қилинган айб эпизодлари, балки бошқа ҳолатлар бўйича ҳам судланувчиларга нисбатан инсонпарварлик тамойилларини қўллаб келган. Бунга бир мисол. Ўзбекистон жумҳурияти Олий суди жиноят ишлари ҳайъатининг 1926 йил 16 июндаги ҳукмига кўра РСФСР Жиноят кодекси асосида 2 йил озодликдан маҳрум қилинган буюк адиб, ўзбек романчилиги асосчиси Абдулла Қодирий ҳам Саъдулла Қосимов томонидан 1926 йил 17 июнь куни киритилган тақдимномага асосан жазо муддатини ўтамасдан қамоқдан озод этилган. Пировардида Олий суд апелляция инстанциясининг 2023 йил 1 декабрдаги ҳукми билан Абдулла Қодирий оқланган ҳам унинг ўз даврида ҳақиқатни тиклашда изчил бўлганини кўрсатади.

Бундан ташқари, Жиноят-процессуал кодексининг қонунсиз қийноқ ва қатағонларга чек қўйишга йўналтирилган суд-ҳуқуқ тизимида қонунийлик ҳамда адолатни ўрнатиш учун прокурор ва судларга кенгроқ имконият бериш назарда тутилган ислоҳоти ҳақидаги саволларга жавоб беришни сўраб Саъдулла Қосимов 1928 йил 20 июнда Москвага мурожаат юборади. Ушбу мурожаат шусиз ҳам унинг ҳаракатлари билан муроса қила олмаётган “марказ”нинг тоқатини тоқ қилади ҳамда 1929 йил бошларида унинг фаолияти устидан текшириш ўтказиш учун комиссия юборилади. Сўнгра комиссиянинг 1929 йил 3 мартдаги қарори асосида лавозимидан озод қилиниб, қамоққа олинади. Бироқ 3 ой давом этган текширув ва тергов натижаларига кўра унга қўйилган айбловларнинг бирортаси исботини топмагач қамоқдан озод қилинади.

Ҳақиқатни аниқлашдан кўра Саъдулла Қосимовни қандай бўлмасин жазолашни мақсад қилган “марказ” томонидан комиссиянинг текширув ва тергов фаолияти қаттиқ танқидга олиниб, унга нисбатан қайтадан жиноят иши очилади. Мазкур жиноят иши доирасида бирор-бир ишончли ва холис далилсиз, судсиз, терговсиз “босмачилар” ниқоби остида ўн нафар айбсиз деҳқонни отиб ташлаш, “босмачилар”ни қурол ва ўқ-дорилар билан таъминлаш, пора олиш, турли моддий бойликлар эвазига фирибгарлик ва мансаб сохтакорлиги жиноятларини содир этиш каби ўйлаб топилган айбловлар эълон қилинган. Шу орқали мазкур жиноят ишига сиёсий тус берилиб, “Қосимовчилар иши” сифатида бўрттириб кўрсатилган.

Ўзбекистон Олий судида ташкил этилган ишчи гуруҳи томонидан барча айбланувчиларга нисбатан жиноят ишлари ҳужжатлари ўрганилганда, ушбу ватандошларимизнинг айби аниқланмасдан туриб, жиноий жавобгарликка тортилгани аниқ бўлди. Иш ҳужжатлари улар ўз даврида Ватан ҳимояси, юрт мустақиллиги, дини, эътиқоди, маданияти ва миллат ғурури учун курашганини тўлиқ тасдиқлайди. Афсусланарлиси шундаки, уларнинг эзгу интилишлари мустабид тузум томонидан топталган, ўзлари эса энг оғир жазоларга мустаҳиқ этилган.

Дастлабки тергов даврида жиноят ишида айбланувчи тариқасида ўтган барча шахслар аввалбошда айбловни инкор қилиб келган бўлса-да, кейинчалик қийноқлар остида икрорлик кўрсатмасини беришга мажбур бўлганини сўроқ баённомасида ҳам кўриш мумкин.

Бундан ташқари, уларни айбдор деб топишда — ишга тааллуқли бўлган ҳолатлар атрофлича ўрганилмай, текшириб чиқилмай ва баҳоланмай, биргина иқрорлик кўрсатмаларига асосланган ҳолда ҳукм чиқарилган. Иш ҳужжатларида айрим айбдор шахслар фақат ўзбек ёки бошқа тилни билиб, ўз кўрсатмаларини араб алифбосида ёзган. Шундай бўлса-да, тергов ҳаракатлари рус тилида юритилиб, гўёки уларнинг кўрсатмалари ўзбек тилига таржима қилингани қайд этилган.

Ҳолбуки, жиноят ишини тергов қилган шахслар араб алифбосида ёзиш ҳамда ўзбек тилини билганини ҳам тасдиқловчи бирор далил мавжуд эмас. Жиноят иши бўйича тергов ҳаракатларини юритишга масъул шахслар томонидан ишга таржимон ҳам жалб этилмаган. Бундай ҳолатда чиқарилган қарорларни қонуний ва асосли деб бўлмайди, албатта.

Шуни ҳам таъкидлаш лозимки, ноҳақ айбланиб қамалган ёхуд қатағон қилинган, бугунги кунга келиб оқланаётганлар орасида нафақат ўзбеклар, балки қозоқ, туркман, қирғиз, эрон, тожик, татар, рус, араб, уйғур каби жами 240 га яқин бошқа миллат вакиллари ҳам бор.

Мисол учун, 1876 йилда Бий-Бавар туманида туғилган, миллати қозоқ бўлган Аманбаев Утеген Касап РСФСР ЖКнинг 58/11-моддаси билан отувга ҳукм қилинган. Бироқ унга нисбатан бўлган жиноят иши ҳужжатлари ўрганилганда, уларнинг айбдорлиги суд ҳукми билан аниқланмасдан туриб, суд муҳокамасисиз жиноий жавобгарликка тортилганини кўриш мумкин.

1897 йилда Шафрикент туманида туғилган, араб миллатига мансуб Джалилов Наим Амин ҳам ЎзССР ЖКнинг 14, 78-моддаси билан отувга ҳукм қилинган. Ўрта Осиёдаги Бирлашган давлат сиёсий бошқармаси Учлик Кенгашининг махсус йиғилиш қарорига кўра у 1924 — 1929 йилларда Бухоро вилоятининг турли ҳудудларида босмачилик аксилинқилобий ҳаракати аъзоси бўлгани ҳолда қуролли тўда билан совет ҳукуматига қарши қўзғолон ва қуролли тўқнашувлар содир этганликда ноҳақ айбланган.

Шу билан бирга, 1886 йилда Самара губернияси, Бугулминский уездида туғилган, миллати татар, ўқитувчи бўлиб ишлаган, 1921 йил 16 мартда қамоққа олинган Гариф Каримов, 1903 йилда Фарғона вилояти, Шаҳрихон тумани, Ўрта Шаҳрихон қишлоғида туғилган, миллати уйғур бўлган Қамбар Содиқов, 1883 йил Пенза шаҳрида туғилган, миллати рус, Александр Юнгеров, шунингдек, бошқа миллат вакиллари ҳам ноҳақ айбланиб, қаттиқ азобларга дучор этилган.

Бугунги кунга келиб уларнинг номи оқланди ва бу каби эзгу ишлар изчил давом этмоқда. Тарихий адолат қарор топмоқда. Бу эса янги Ўзбекистонимизда олиб борилаётган бағрикенглик, биродарлик ва ҳамжиҳатлик сиёсатининг амалдаги ифодасидир, десак, адашмаймиз.

Икром МУСЛИМОВ,
Олий суд раисининг биринчи ўринбосари.

РЕКЛАМА

ФАКТОРИНГНИ РИВОЖЛАНТИРИШ – ДАВР ТАЛАБИ

Факторинг — тадбиркорликни ривожлантиришда қулай молиявий восита. Шунинг учун юртимизда кредит хизматлари қаторида факторинг ҳам оммалаштирилмоқда.

Президентимиз томонидан шу йил 12 августда қабул қилинган “Факторинг хизматлари бозорини жадал ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармон бунга яққол мисолдир.

SANOAT QURILISH BANK

Бу ўзи нима?

Факторинг — уч томонлама, яъни факторинг ташкилот (шу жумладан, банк), маҳсулот етказиб берувчи ва харидор ўртасидаги битимга асосланган молиялаш шакли. Бунда факторинг ташкилот бизнеснинг дебиторлик мажбуриятини ўз зиммасига олиб, айланма маблағларни молиялаштиришга маблағ ажратганда етказиб берувчи ва харидор ўртасидаги ўзаро ҳисоб-китоблар тезлашади, айланма маблағларнинг сезиларли даражада ошиши таъминланади.

Масалан, йирик савдо тармоғи эгаси улгуржи шаклда маҳсулот етказиб берувчи тадбиркорга тўловни олдиндан тўлаш имконига эга бўлмаганда банкка мурожаат қилади. Банк ҳисобварақ-фактурани олишда етказиб берувчига барча суммани муайян чегирма билан тўлаб беради. Бу ҳар уч томон учун бирдек манфаат келтиради, яъни чакана сотувчи товарни, етказиб берувчи ўз пулини, фактор ўз комиссияси (партия учун тўланган ва қопланган сумма ўртасидаги фарқ)ни олади.

Ҳаётий зарурат

Факторинг, шунингдек, бизнесдаги турли таваккалчилик хавфини камайтиришга, товар-пул оқимларининг ўзаро мутаносиблигини таъминлашга хизмат қилади. Шу боис тадбиркорлик субъектларига молиявий енгилликлар яратишда факторинг механизмлари ҳам қайта ўрганилди. “Факторинг хизматлари бозорини жадал ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Президент Фармонига биноан хизмат ва хизмат кўрсатиш мажмуи такомиллаштирилди.

Хусусан, факторинг хизматлари учун электрон платформа жорий этилиб, факторинг амалиётлари автоматлаштириладиган бўлди. Классик турдаги факторинг хизматларини янгилари билан бойитишга шароит яратилди. Хизмат кўрсатиш муддати 90 кундан 180 кунгача узайтирилди.

Ўз навбатида, бундай ўзгаришлар бизнес жараёнларининг янада тезлашишига, ҳужжатларни кўриб чиқишда шаффофлик ортишига, тадбиркорлар зарур маблағлар билан мунтазам таъминланишига омил бўлади.

Шунингдек, Фармон асосида факторинг ташкилотлари, жумладан, банклар олдидаги таваккалчиликларнинг олдини олиш мақсадида факторинг амалиётларини тартибга солиш механизмлари ишлаб чиқилди. Унга кўра, факторинг ҳисобидан тўлаб берилган қарздорликлар ҳисобини Гаров реестрида юритиш бўйича кўрсатмалар берилди. Тижорат банклари қошида факторинг ташкилотларини тузиш вазифаси белгиланди. Ташкилотлар фаолияти тадбиркорлар ўртасида ушбу хизматни янада оммалаштириш, корхоналарга айланма маблағлар борасида кўмаклашиш ҳамда соҳа субъектлари ҳисоби юритилишини назорат қилишга қаратиладиган бўлди.

Халқаро амалиётга кенг йўл

Халқаро факторинг деганда, тадбиркорлик субъектлари экспортини қўллаб-қувватлаш тушунилади. Халқаро тажрибага кўра, бундай амалиёт давлат иқтисодиётига катта фойда келтиради. Хусусан, экспортёр корхоналарнинг товарлар экспорти ҳисобига маблағлар танқислигига учрашининг олди олинади, ишлаб чиқаришда узвийлик таъминланади.

Шу боис Фармонда халқаро факторингни татбиқ этишга алоҳида эътибор қаратилди. Ташқи савдо операцияларининг ягона электрон ахборот тизимига факторинг ҳисобидан молиялаштириш имконияти киритилди.

2025 йил 1 январдан бошлаб кредит ташкилот (банк)ларга факторинг шартномалари бўйича сотиб олинган пул талабномаларини қайта сотиш (рефакторинг) имконияти берилди. Шунингдек, мижознинг контрагенти норезидент бўлганда, факторинг операцияларини хорижий валютада амалга оширишга рухсат этилади.

Келгуси йилдан бошлаб пул талабномасидан бошқа шахс фойдасига воз кечиш бўйича тақиқни бузганлик учун жавобгарлик бекор қилинади. Шунингдек, воз кечилган ҳуқуққа бўлган талабномаларнинг устуворлигини таъминлаш мақсадида пул талабномасидан воз кечиш тўғрисидаги хабарномалар гаров реестрида рўйхатга олинади.

«Ўзсаноатқурилишбанк»да ушбу хизмат кўлами

Банк томонидан факторинг хизмати муассасада асосий ҳисобварағига эга бўлган ва давлат рўйхатидан ўтганига 12 ойдан кам бўлмаган юридик шахс мақомига эга тадбиркорлик субъектлари учун кўрсатилади.

Бунда миллий факторинг хизматларини кўрсатишда шартнома суммасининг 15 фоизи олдиндан тўланган бўлиши лозим.

Экспорт билан шуғулланувчи юридик шахслар учун халқаро факторинг хизмати шартнома суммасининг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдоригача кўрсатилади.

Бундан ташқари, етказиб берилган товар (маҳсулот)лар, бажарилган ишлар ёки кўрсатилган хизматлар учун тўловлар акцептланган ва тўлов тўланмаган бўлиши, шунингдек, дебиторнинг муддати ўтган кредиторлик қарзи мавжуд бўлмаслиги зарурдир.

Қайд этиш жоизки, банк томонидан шу йил 1 сентябрь ҳолатига кўра, жами 51 млрд. сўм ҳажмида факторинг хизматлари кўрсатилди.

Аброрхон УСМОНОВ,
«Ўзсаноатқурилишбанк» АТБ
Кичик ва ўрта бизнес департаменти директори ўринбосари.

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши,
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенати Кенгаши

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2020 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 1042. 11 465 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Баҳоси келишилган нархда.

Газетамиз ҳақидаги маълумотларни юклаб олиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона 71-259-74-51; котибият 71-259-74-53; эълонлар 71-259-74-45.

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.

Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ҳамда оператор М. Бегмуратов томонидан саҳифаланди.

Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул. Босмахона телефони: 71-233-11-07.

• МАНЗИЛИМИЗ:
100066,
Тошкент шаҳри,
Ислом Каримов кўчаси, 55-уй.

Навбатчи муҳаррир — З. Худойшукуров.
Мусаҳҳиҳ — С. Исломов.

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили:
Буюк Турон кўчаси, 41. ЎзА якуни — 23.01 Топширилди — 00.15 1 2 3 4 5 6